Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237. Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 164. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 4-го СЕРПНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 4, 1953. No. 164. VOL. LXI.

НАЦІЯ ПРОЩАЄ СЕНАТОРА ТЕФТА В ОСТАННЮ ДОРОГУ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер, всі члени уряду, члени Конгресу, найвищі державні і військові достойники та десятки тисяч населення столиці прощали в неділю і в понеділок в останню дорогу покійного сенатора Роберта А. Тефта, що помер минулої п'ятниці, дня 31-го липня, в одному з нюйорських шпиталів на хворобу пістряка крови. В суботу тіло сенатора було перевезене до Вашингтону і виставлене в округлій залі Капітолю, там же, де 24 роки тому лежав на катафальку батько сенатора, 27-ий президент З'єдинених Держав Вільям Говард Тефт. В неділю попри домовину сенатора Тефта продефілювало в Капітолю понад 30,000 осіб. Державні похоронні обряди відбулися в понеділок перед полуднем, з участю президента Айзенгавера та найвищих державних достойників. Після того тлінні останки сенатора Тефта мали бути перевезені до його родинного міста Синсинаті в стейті Огайо, це будуть похоронені. Покійний сенатор Тефт, що був лідером республіканської більшости в Сенаті та одним з найбільш впливових законодавців, вважався за духового і фактичного провідника Республіканської партії й тому його часто називали „містером Республіканцем". В публічну службу вступив уперше в 1917 році і впродовж 14 років був сенатором. Він три рази виставляв свою кандидатуру на республіканську номінацію на кандидата на президента країни, але за кожним разом був переможений іншими кандидатами. Після його смерти „вміння програти" видвигається як одну з найбільших його чеснот. Був автором або співавтором низки законів, між іншим відомого робітничого закону Тефта-Гартлі. В конгресових колах його вважали за найбільш впливову індивідуальність, рішальну в найважливіших державних справах. Як лідер республіканської більшости, був своєрідним коордінатором між партією та президентом і не допускав до поважніших непорозумінь і тертя між законодатними й екзекутивними фракціями партії. Смерть сенатора Тефта сталася після тримісячної хвороби та двох операцій. Негайно після смерти сенатора Тефта президент Айзенгавер та його дружина відвідали особисто п-ню Тефт, дружину покійного сенатора, теж хвору, в її домі в столиці, і особисто склали їй висдови співчуття. Загально вважається, що місце в американському політичному житті, яке опорожнив сенатор Тефт, не легко буде заповнити.

„МІСТЕР РЕСПУБЛІКАНЕЦЬ"

Покійний сенатор Роберт А. Тефт

Сенат ухвалив законопроект про допущення до ЗДА 214,000 імігрантів

Вашингтон. — Після того, як спільна комісія Сенату і Палати Репрезентантів узгіднила компромісовий законопроект про число нових імігрантів, цей законопроект затвердив Сенат минулої неділі. Згідно з новим законопроектом, до ЗДА, впродовж трьох наступних років буде допущено ще 214,000 імігрантів. Спільна комісія мусіла узгіднити розбіжність між числом 217,000, що його ухвалила Палата Репрезентантів, та 209,000, на які погодився Сенат. Серед нових імігрантів буде 62,000 італійців, 82,000 втікачів з-під совєтської влади, що пробувають тепер в Німеччині, 10,000 таких самих втікачів, що перебувають тепер в Трієсті або в якійбудь країні Північно-Атлянтійського пакту і менше число з інших країн, при чому зможе приїхати дві тисячі осіб з тих втікачів, які тепер перебувають в Гонг-Конгу. Новий законопроект згадує також про 5,000 осіб, які перебувають в ЗДА тимчасово, а тепер зможуть перейти на постійний побут.

Айзенгавер хоче включити до соціяльного забезпечення 10 мільйонів нових робітників

Вашингтон. — Президент Айзенгавер подав Конгресові проект закону, згідно з яким соціяльним забезпеченням буде охоплені ще 10,500,000 робітників, що досі не могли користати з забезпечення на старість. Конгрес мав би радити над цим законом на найближчій сесії, що почнеться в січні 1954 року. В той спосіб президент хоче здійснити свої обіцянки, які давав під час виборчої кампанії. Згідно з проектом цього закону, соціяльним забезпеченням були б охоплені такі роди робітників: фармери та фармерські робітники, які досі не мали права користати з соціяльного забезпечення; домашні робітники, які заробляють по $50 впродовж трьох місяців, але не працюють принаймні два дні в одного працедавця; лікарі, дентисти, правники, інженери, книговоди; працівники стейтових та самоуправних установ; духовні особи та інші працівники установ, що працюють не для зиску; військовики та особи, що працюють для війська. Деякі працівники з повищих категорій мали б нагоду належати до соціяльного забезпечення на основі добровільної згоди двох третіх усіх працівників даної установи, які вирішили б, що вони бажають належати до соціяльного забезпечення. Коли всі ті роди працівників зголосилися б до соціяльного обезпечення, то число осіб, що користає з нього, збільшилося б на 10.5 мільйонів.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ ХОЧЕ СВІДЧИТИ В СПРАВІ РЕЗОЛЮЦІЇ СМИТА ВІДНОСНО УКРАЇНИ

Вашингтон. — Правнича Комісія Палати Репрезентантів відложила своє голосування в справі запропонованої конгресменом Лоренсом Смитом, республіканцем з Висконсин, резолюції ч. 58 відносно рекомендацій для уряду З'єдинених Держав, щоб він поробив відповідні заходи для нав'язання безпосередніх дипломатичних взаємин з підсовєтськими „республіками" Україною й Білоруссю. Причиною такого відложення було домагання державного департаменту, щоб у тій справі переслухати ще його свідків. Резолюція, як відомо, вже була ухвалена підкомісією Палати Репрезентантів і передана повній Комісії на дальший розгляд й відповідну рекомендацію для самої Палати Репрезентантів. В комісії, як досьогочасно повідомлено, свідчили в тій справі м.і. такі знавці совєтських проблем, як проф. Л. Добрянський, голова УКК проф. Роман Смаль-Стоцький, проф. Олександер Грановський, проф. Кларенс Меннінґ, проф. Джан Решетар, д-р Луїс Скорс, адм. Джордж Менц, д-р Майкел Пап та інші. Згідно з інформаціями, комісія Палати Репрезентантів була дуже прихильно наставлена до тієї резолюції й вона мас всі виглядди на те, щоб вийти з комісії та дістатись на пленарну сесію Палати, хоч це вже не може статися на теперішній сесії, з уваги на вимогу державного департаменту, щоб переслухати його свідків. З державного департаменту досі не було жадних коментарів ані навіть натяків на те, як уряд ставиться до тієї резолюції. Сама резолюція не зобов'язуватиме уряд до наладнання таких дипломатичних відносин з підсовєтською Україною, тільки рекомендує йому поробити в тому напрямку „відповідні заходи", вважаючи це важливим аргументом в новій американській політиці визволення. Невідомо тепер, хто буде свідчити від імені державного департаменту та в якому напрямі йтимуть ті свідчення, але вже сам факт тих свідчень доказує, що зв'язана з резолюцією 58 проблема набирає більшого державного значення.

ПРОТЕСТ РОСІЙСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

У зв'язку з заходами нав'язати дипломатичні зносини між ЗДА й підсовєтськими Білоруссю й Україною, шість російських організацій розіслали сенаторам і конгресменам протест. Звернення запевняє американських політичних діячів, що реалізація цього проекту змінить „сепаратистичні" рухи та завдасть шкоди справі боротьби з большевиками.

Дж. Кеннан відмовився від телевізійної дискусії з проф. Добрянським

Вашингтон. — Джордж Кеннан, відомий американських знавець російських справ і недавній амбасадор ЗДА до Москви, відмовився виступити на телевізійному форумі Джорджтавнського університету в актуальних справах. Джорджтавнський університет був запросив до виступу амбасадора Кеннана й проф. Л. Добрянського, голову УКК. Амбасадор Кенан ввічливо відповів, що він не бажає виступати в суперечних питаннях, бо його дотеперішні виступи в подібних справах були помилково або однобічно інтерпретовані, як — для прикладу — його порівняння господарського становища України в Совєтському Союзі з таким же становищем стейту Пенсилвенія в З'єдинених Державах. П. Кеннан твердить, що він ніколи не порівнював України з Пенсилвенією в політичному, національному й державному сенсі, а все ж таки йому роблено подібні закиди.

Водотягова катастрофа в центрі Ню Йорку

Ню Йорк, Н. И. — В неділю 2 серпня трісла головна водотягова рура під 14 вулицею в Мангаттені і залила Площу Юніон і всі крамниці, що лежать на рівні пивниць. Вода вирвала хідник коло одного ресторану, і водяний струм бив угору на 40 стіп. Ніхто не був поранений, але поліція опорожнила кіно, в якому була тисячка людей. Вода залила дві лінії підземної залізниці БМТ і ІРТ. Одної підземки не вдалося очистити від води ще до пізної ночі, хоч катастрофа настала о 2 годині пополудні. Вода залила крамниці від Музичної Академії аж по велику крамницю Кляйна, в найнижчому відділі якої плавали в воді різні частини чоловічої одежі. Коло 500 поліцистів, пожежників та робітників з ратункових відділів газу, дотягів і електричної управи працювали з посвятою, щоб якнайшвидше знайти те місце, в якому трісла головна рура водотягу. На щастя, вода не дійшла до перехрестя інших підземок. Підчас ратункової акції о год. 3.40 сталася друга катастрофа, коли трісла друга рура і вода малощо не залила двох журналістів-фотографістів, які поруч були світлини для часописів.

Наступ червоних на харчові пачки східних німців

Берлін. — Східньо-німецький уряд, який до цього часу вів лише пропаганду проти харчової допомоги, що її давали західні німці своїм східнім землякам за спонукою Америки, згідно з рішенням през. Айзенгавера вислати туди харчі вартістю 15 мільйонів долярів, — перейшов до рішучих заходів проти тієї харчової акції. Припинено видачу залізничних квитків особам із позаберлінських місцевостей, за вийнятком тих, що могли виказатися службовою поїздкою. З поїздів, що верталися із західнього Берліну до східньої частини міста, висаджувано пасажирів та відбирано їх харчові посилки. Прийшло про цьому до численних сутичок і бійок із поліцією. Між іншим, комуністична поліція важко побила одну жінку, після того, як її дітям відібрали одержане в західньому Берліні молоко. В різних містах східньої зони люди пробували були штурмом дістатися до поїздів, куди не пускали їх поліцианти. До західнього Берліну наспіли вістки, що робітники хемічної фабрики Левна в Магдебургу, не діставшись до поїзду, вирушили до Берліну вантажними автами, возами й роверами. Високий комісар ЗДА, д-р Джеймс Конант, гостро натаврував ці останні совєтські заходи. Він заявив, що „не може уявити собі більш грубошкурого нехтування комуністами добра народу в їх зоні, як оте свідоме забороняння голодним людям дістати харчі, що вони їх потребують". „Я певний" — сказав американський високий комісар — що совєтський терор не вкажеться на довшу мету достатнім рівноважником харчів". Він подав до відома, що американські вантажні кораблі будуть постачати Німеччині впродовж найближчих 9-ти тижнів приблизно по 5 тонн харчів тижнево. 4.500 тонн вивантажено вже в Гамбургу. Це здебільша мука, рослинний тозщ, смалець, суха ярина й конденсоване або спорошковане молоко. Загалом видано досі більш як один мільйон харчових пачок. Після совєтських репресій видано їх тільки 40,000. Американська радіовисильня у західньому Берліні перестерегла східних німців проти того, що вони брали харчі додому, а порадила залишати їх покищо у своїх свояків чи приятелів у західній частині, щоб згодом відібрати. Загалом досі дістав уже кожний 19-й мешканець підсовєтської зони Німеччини харчову пачку.

ЗУАДК відкрив своє представництво в Трієсті

Филаделфія. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють, що з днем 29-го липня відкрито представництво того Комітету в альянтській зоні Трієсту, де перебувають 320 українських втікачів. Ця кількість втікачів постійно збільшується й в останніх днях туди знову прийшли чотири молоді українці з Бачки. Бюро ЗУАДКомітету відкрив в Трієсті й тимчасово очолює відомий представник ЗУАДК з Берліну, п. А. Дячун. Адреса ЗУАДК в Трієсті: United Ukrainian American Relief Committee, c/o Migration Committee, 23 Passaggio San Andrea, Trieste, S.T.T.

„Н. Й. Таймс" надрукував вияснення д-ра Витвицького в справі „Совєтських меншин"

„Ню Йорк Таймс" з 1-го серпня надрукував на редакційній сторінці довшого листа д-ра Степана Витвицького, заступника голови та предстaвника Виконного Органу Української Національної Ради в Америці, в справі помилкового й шкідливого вживання американською публіцистикою поняття „совєтські меншини" на означення поневолених Москвою націй. Д-р Витвицький, промовляючи „в імені всіх українських вигнанців", висловлює своє застереження проти вживання поняття „совєтських меншин" на означення неросійських народів Совєтського Союзу і наводить на це низку переконливих аргументів з міжнародного права та з загальноприйнятих понять. „Меншина" — твердить др Витвицький — означає малу, найчастіше прикордонну групу одного народу в державних кордонах іншого народу, тоді коли „совєтські меншини" не тільки не відрізані кордоном від своїх материків, але, навпаки, самі становлять великі материки, з окремою та великою культурою, традицією та історією. Ніхто українців, грузинів чи білорусів називає „совєтськими меншинами", то так само „совєтською меншиною" треба б називати росіян. „Вживання терміну „меншини" для тих національностей СССР вказує радше на опіку, ніж на поневолення, і означає поворот до способів думання з-перед першої світової війни, коли то ці народи мусіли доказувати своє існування, як цілком розвинених, окремих націй" — закінчив свого листа до „Н. Й. Таймсу" д-р Витвицький.

Американський Комітет перестерігає екзильні групи в Европі

Ню Йорк. — Співробітник „Н. Й. Таймсу" Геррі Шворц пише в недільному виданні цього щоденника, що очолюваний адміралом Стівенсом Американський Комітет Визволення від Большевизму (раніше: Американський Комітет для визволення народів Росії) перестеріг лідерів вісьмох антикомуністичних екзильних організацій, які творили в Европі відомий Координаційний Центр Антибольшевицької Боротьби (КЦАБ), що він з початком вересня перестане давати їм грошеві субсидії, якщо вони не перестануть сваритись між собою. Свою пересторогу мав висловити Американський Комітет у формі ультимату. Автор повідомлення стверджує, що причиною цього домагання було велике розчарування Американського Комітету невідкою фаворизованих ним переважно російських політичних груп в Европі, які впродовж останніх двох місяців скеровували свою головну увагу на внутрішні непорозуміння, не зважаючи на важливі та корисні для антибольшевицької пропаганди внутрішні зміни й чистки в Совєтському Союзі. Ця внутрішня боротьба проявилась в розбитті зорганізованого Американським Комітетом европейського Координаційного Центру на дві групи, одну з яких очолює Керенський, а другу Ніколаєвський. Шворц твердить: „Хоч відповідну ролю (в розбитті) грають особисті ривалізації, проте головною проблемою між обидвома групами Координаційного Центру є справа національностей в Совєтському Союзі". Група Керенського, згідно з твердженням Шворца, зокрема російські соціялісти, які входять до тієї групи, стоять на становищі єдинонеділимства російської імперії, й це відштовхує від участи в КЦАБ-і всі неросійські екзильні групи.

РОЗПОДІЛ ЗЕМЛІ В БОЛІВІЇ

Ля Паз. — У Болівії почато здійснювати широко закроєну земельну реформу. Одним з перших великих маєтків, що розподіляються між дрібними хліборобами, належить І. Монтесові, що був колись президентом країни і помер двадцять років тому.

ДОЛЛЕС В ДОРОЗІ ДО КОРЕЇ НА НАРАДИ З ПРЕЗ. РІ

Вашингтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес відлетів минулої неділі літаком до Кореї, де матиме низку нарад з південно-корейським президентом Сингменом Рі відносно передбаченої договором про перемир'я політичної конференції та в справі окремого американсько-корейського договору про спільну оборону. Безпосередньо перед своїм відлетом з місцевого аеродрому, секретар Доллес заявив, що „боротьба за справедливий мир" в Кореї увійшла в свою другу стадію і що „це цілком правильно, щоб відбулася вступна виміна поглядів з урядом Корейської республіки, яка була жертвою комуністичної агресії і яка дала такий могутній вклад в припинення цієї агресії." При цьому державний секретар підкреслив, що „З'єдинені Держави Америки остаточно не визначать свого становища відносно політичної конференції та її процедури", як довго не порозуміються з усіми іншими своїми союзниками, зокрема з Британією і Францією. Разом з Доллесом вихали до Кореї його дипломатичні дорадники в міжнародних справах, зокрема далекосхідних справах, натомість не виїхала разом з ним група сенаторів з обидвох партій, як це початково заповідалось, з уваги на не скінчену ще сесію Конгресу. Секретар Доллес матиме, правдоподібно, низку нових пропозицій для Південної Кореї, головно відносно її відбудови. Вже раніше повідомлено, що З'єдинені Держави готові погодитися на вимогу південно-корейського уряду та залишити на деякий час свої війська на території Південної Кореї, використовуючи їх для відбудови шляхів, мостів, лікарень, шкіл та інших об'єктів публічної вжиткoвости. Доллес прибуде до Сеулу, південнокорейської столиці, у вівторок вполудне. Між його дорадниками є американський представник в Об'єднаних Націях Генрі Кебот Ладж, асистент державного секретаря в далекосхідних справах Волтер С. Робертсон та цілий ряд інших осіб.

Червоний Хрест приступає до праці в Кореї

Токіо. Дружини міжнародного Червоного Хреста приготовились до несення допомоги полоненим, що ждуть на відтранспортування їх додому у північний і в південний частинах Кореї. Вони повинні були розпочати свою працю в понеділок, але не могли зробити цього після застереження комуністів, що Червоний Хрест урядував тільки в тих пунктах: у місті Кесонгу по комуністичному боці й Мунсані по південно-корейському. Альянти відкинули це застереження, як суперечне з умовою про перемир'я, в якому сказано про право Червоного Хреста відвідувати взагалі всі табори полонених у південній і північній частинах Кореї. Тим часом по обох сторонах йдуть приготування до виміни полонених, що почнеться в середу вранці, у Панмунджомі. Альянти повернуть 69,000 північних корейців і 5,000 китайців. Комуністи заповіли зворот 8,186 південних корейців і 4,577 некорейців, у тому числі 3,313 американців. Понад тим є 22,300 північних корейців, що відмовились вертатися додому, не хотячи бути під комуністичним режимом. Перша партія полонених, що вернеться з комуністичного полону, охопить 400 душ некорейців. Невтральна Комісія, зложена з представників Швайцарії, Чехословаччини, Польщі, Швеції й Індії, відбула в Токіо своє друге засідання і заявила, що „якомога швидше" виїде до Кореї. Обговорювано адміністраційні справи. Ще не устійнено, де і в який силі висадяться військові відділи цієї Комісії.

Однодумець де Ґаспері призначений новим прем'єром Італії

Рим. — Віцепрем'єр Аттільо Піччіоні, член християнсько-демократичної партії і беззастережний політичний однодумець Альчіде де Ґаспері, дістав доручення від президента Інауді створити новий італійський уряд. Цю місію він прийняв, хоч узалежнив своє остаточне рішення від висліду політичних розмов з лідерами партій. Піччіоні, — майже невідомий поза вузьким колом політичної верхівки, є економістом і людиною, що своїми особистими прикметами може вплинути примирливо на теперішні розбіжності в італійському політичному світі. Він пробуватиме створити коаліційну більшість з християнських демократів, лібералів, республіканців і правих соціялістів. Якби праві соціялісти відмовили йому підтримки, тоді не виключене, що Піччіоні звернеться до італійських монархістів. Ці останні мають в парляменті 40 послів і 16 сенаторів, отже досить сильні, щоб запевнити більшість урядові проти коаліції крайних лівих і крайніх правих. Десигнований італійський прем'єр, так само, як де Ґаспері, — є рішучим противником комуністів. Сам Альчіде де Ґаспері заявив, що він погодиться бути в кабінеті Піччіоні міністром закордонних справ, щоб запевнити тяглість італійської закордонної політики.

В АМЕРИЦІ

● В місті Елмайрі, Н. И., батьки дали 734 півлітри крови для лікування дітей хворих на дитячий параліч. Батьки зробили це з вдячности за те, що там нащеплено 37,000 дітей, а це щеплення має бути охоронним засобом проти полю (дитячого паралічу).

● Рада Безпеки Ню Йорку повідомляє, що впродовж першого півріччя зменшилося число смертельних випадків. Цього року були 1,384 випадки, а минулого року 1,482. Це зменшення випадків виносить 6.6%.

● Адлей Стівенсон, колишній невдалий кандидат на президента ЗДА від демократичної партії, відмовився сказати англійським журналістам у Лондоні, чи він знову кандидуватиме на президента ЗДА. Він залишає Лондон у четвер, їдучи до Франції, звідкіль повернеться до Америки 18-го серпня ц. р.

● Президент Айзенгавер відлітає у вівторок на своєму літаку „Коломбіна" до Сієтл, де відбувається конференція губернаторів. На нарадах губернатора президент виголосить коротку промову.

● Секта духоборів у Канаді „Сини Свободи" поновила боротьбу з своїми противниками. Члени секти підпалюють доми, завдаючи великої матеріяльної шкоди та загрожуючи життю „ворогів". Події ці відбуваються в східній частині Британської Колюмбії.

● Шість кубанських революціонерів схоплися, шукаючи ратунку, до гватемальського посольства в Гавані. Протидержавний переворот не вдався і тепер лише незначні гуртки повстанців ставлять спротив урядовим відділам.

● Мехіканський літак з п'ятьма особами залоги пропав, пролітаючи над стейтом Ню Джерзі. Поліція провадить пильні пошуки за загиблим літаком.

● Бувший президент Труман гостював у таборі 35-го гарматного дивізіону в Риплі, Мін. У цьому дивізіоні Труман служив під час першої світової війни.

В СВІТІ

● Канцлер Аденауер заявив у передвиборчій промові в Кельні перед 10,000 колишніх мешканців Гданська (Данціґу), що при новій відбудові Европи не можна буде забути цього міста. Він заявив, що президент Айзенгавер і прем'єр Черчил запевнили його, що не приймуть ніяких рішень з Совєтами без попереднього порозуміння з німцями.

● Президент Сингмен Рі знову перестеріг західніх альянтів перед угодовством з комуністами. Ті, мовляв, які стараються здобути собі тимчасову безпеку негідною догодою з комуністичним світом, кажуть найбільше те, що, замість стати першою жертвою комуни, стануть останньою.

● Бао Даі, колишній володар Аннаму, тепер володар провінції В'єтнаму в З'єдинених Державах Індо-Китаю, приїхав до Франції на переговори з французьким урядом. Він заявив, що буде домагатися повної самостійности для В'єтнаму, хоч не думає виступати з унійного зв'язку з Францією.

● В Альбанії зміна уряду: дотеперішній прем'єр д-р Омар Нішані відійшов геть без проголошення будь-яких причин, а новим прем'єром став знову „генерал" Гоша, який уже був диктатором цієї малої країни зараз після закінчення другої світової війни. У радіопромові він заявив про свою „найглибшу приязнь" до Совєтів.

● В Ірані видано 400,000 карток для голосування в плебісциті над справою, чи уряд має розв'язати парлямент. Голосуватимуть всі особи понад 18 років життя. На картці має бути вписане ім'я і точна адреса голосуючого. Голова опозиційної релігійної партії, Кашані оголосив, що плебісцит є порушенням канонів віри. 10,000 війська і дві змоторизовані бриґади стягнено до Тегерану й на його передмістя.

● У Грузії на місце „вичищеного" Деканозова, призначено новим міністром внутрішніх справ якогось Інаврі, що не є членом центрального комітету комуністичної партії Грузії.

● Смертної кари для 4-ох генералів і 3-ох інших осіб домагається іранська прокуратура, — ставлячи перед суд 7 осіб, оскаржених у зраді та вбивстві колишнього директора поліції в Тегерані, приятеля прем'єра Моссадека.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАД МОГИЛОЮ ТЕФТА

Вся велика американська нація, від президента Айзенгавера починаючи, а на кожному звичайному громадянинові кінчаючи, з найбільшим жалем прощає в останню дорогу сенатора Роберта А. Тефта, якого одні називали „містером Республіканцем", інші „містером Конгресменом", але всі, приятелі й противники, клонять тепер голову перед ним, — вважаючи його насамперед за великого американця.

Роберт А. Тефт, син 27-го президента З'єдинених Держав Вільяма Говарда Тефта, сам сенатор З'єдинених Держав від 14 років, три рази кандидат на республіканську кандидатуру на президента країни й від останніх виборів лідер республіканської більшости в Сенаті, умер минулої п'ятниці, дня 31-го липня перед полуднем, в 63-ому році життя, переможений страшною недугою пістряка крови. З його іменем назавжди буде зв'язана політична й партійна концепція, яка служитиме взірцем і прикладом для всіх тих, що не словами, але ділами бажатимуть служити своїй країні і своєму народові.

Починаючи від п'ятниці, вся американська преса й численні закордонні газети та радіовисильні заповнюють свої сторінки чи програми характеристикою покійного сенатора Тефта. Усіх прикмет, які приписуться йому особисто та його ролі в суспільному житті, не перечислити. Його вважають насамперед за великий і прямолінійний характер, який не вагався сказати правду та обстояти свою думку і своє переконання коштом своєї популярности й коштом виборчих голосів. Він був консерватист і американський націоналіст — якщо характеризувати його українським поняттям. Але всі свої вчинки і кожне своє становище він міряв добром країни й часто стояв рівночасно на „двох кінцях". Як „містер Республіканець", він очолював ту американську групу, яка схилялася до ізоляціонізму, він був проти висилки американських військ до Европи, але він голосував на користь пляну Маршала, підтримував Атлантійський пакт і часто здобував для президента Айзенгавера голоси республіканської більшости в справах, проти яких сам мав застереження.

Сенатор Тефт був співавтором робітничого закону, відомого коротко під назвою закону Тефта-Гартлі. Проти цього закону виступали лідери зорганізованого робітничого руху, але під час виборів до Сенату в стейті Огайо в 1950 році Тефт був перевибраний до Сенату головно робітничими голосами.

Індивідуальність Тефта проявилась че не найбільш яскраво перед останніми виборами, як він на республіканській конвенції програв змагання з ген. Айзенгавером в кандидатурі на республіканську номінацію. Ціла нація сказала тоді і з найбільшим респектом повторює тепер, що сенатор Тефт „вмів програти". Це прикмета, яка характеризує тільки направду найбільші індивідуальності. Нею покійний сенатор здобув собі серця всіх американців.

При цій нагоді інтересно буде пригадати становище покійного сенатора Тефта до справи поневолених Москвою народів та їх боротьби за волю. Своє становище в тій справі з'ясував сен. Тефт в червні м. р., на конференції з представниками чужомовних груп в Ню Йорку, на якій були приявні теж представники українців. Сен. Тефт тоді дослівно заявив: „Я вірю, що принцип самовизначення повинен бути застосований в однаковій мірі до всіх народів, не тільки у відношенні до т. зв. сателітів, які опинилися в совєтській сфері під час або після другої світової війни, але теж у відношенні до українців та всіх інших народів, які входять у склад самого Совєтського Союзу". Проте, сен. Тефт не бачив, як можна здійснити той принцип без війни з Совєтським Союзом, якої він не бажав. Він теж був проти того, щоб заохочувати поневолені народи до повстань проти Москви, якщо вільний світ не готовий дати їм всю можливу допомогу, бо такі повстання, без зовнішньої допомоги, спричинилися б тільки до ще більшого знищення тих народів. Натомість сен. Тефт був за тим, щоб „вдержувати контакт і консолідувати підпольні руки в Совєтському Союзі, допомагаючи їм вдержувати дух спротиву серед своїх народів аж до часу, як можна буде успішно повстати проти Кремлю".

Таке було становище сен. Тефта. І хоч з ним можна не погоджуватись, але воно було щире й одверте. Це не були пусті передвиборчі обіцянки, тільки твереза думка відповідального державного мужа. І таке становище та непідроблені симпатії до поневолених народів не тільки не зменшують, але ще збільшують наш жаль по тій великій і незаступній втраті, якою є передчасна смерть сен. Тефта.

РОЗЗБРОЄННЯ СВІТУ

Миролюбний дух американського народу знову виявився в свіжій пропозиції Сенату про роззброєння світу. Показне, що пропозиція пройшла одноголосно, в повній згоді двох партій, які часто мають розбіжні погляди на засадничі справи. Сенатор Александер Смит, що багато попрацював для проведення сенатської заяви, підкреслив символічність пропозиції, яка з'являється відразу після підписання перемир'я в Кореї. Сен. Смит вказав також на те, що думка Сенату висловлена саме тоді, коли увага Конґресу спрямована на бюджет оборони.

Це останнє підкреслення Смита багатозначне. Воно виявляє, що здоровий інстинкт народу діє і що щире бажання тривкого миру і роззброєння може сполучуватись з турботами про силу своєї країни. Бо хоч Конґрес і знизив проєкти уряду в ділянці озброєння, зокрема у видатках на озброєння чужих країн, але суми, приділені на забезпеку країни, величезні. Якщо зважити значне вдосконалення оборонних засобів то навіть проєктоване зменшення людського складу збройних сил не зменшує оборонної спроможности країни.

Тож у почуванні власної могутности, а не безсилля, Сенат пропонує зменшити зброєння. Пропозиція виходить з щирого бажання миру, а не з бажання виграти час і вирівняти слабість.

Пропозиції Сенату зводяться до кількох пунктів, що з них кожний, при добрій волі, може бути здійснений — однаково, чи це має бути обмеження вживання атомової енергії лише до мирних потреб, чи заборона високонищівної зброї, чи невироблювання „стратегічних" матеріялів, чи, врешті, обмеження чисельного стану збройних сил.

Заява Сенату має на меті спонукати прихилитись до роззброєння провідника іншого світу — Москву. Сен. Смит виразно заявив, що величезні кошти, які видає країна на оборону, викликані небажанням Совєтського Союзу жити в мирі, і що автори заяви розуміють, що роззброєння лише самих себе не веде до бажаної мети.

Висвітлення становища авторів заяви було необхідне. Треба було вказати на те, що роззброєння мусить бути загальне і що тільки тоді воно може мати якийсь глузд. Тому Сенат переслав відпис своєї пропозиції до президента, з тим, щоб президент сповістив про це голів інших держав. При цьому додано побажання, щоб голови тих держав повідомили нарід про зміст сенатської пропозиції.

І тут яскраво виявляється марність усіх добрих задумів Сенату, який, очевидно, думає, що провідники в СССР і в сателітних країнах повідомлять населення про якібудь справи так, як це діється у вільному світі. В дійсності народи СССР взагалі не довідаються про цю заяву, бо там ані вільної преси, ані вільних радіовисилень не існує. Можливо, що ТАСС подасть коротеньку замітку про чергове „лицемір"я капіталістичного світу" — і на тому скінчиться.

Проте, не виключена й інша можливість. Збагачений досвідом війни в Кореї, затурбований виявами незадоволення населення в окупованих країнах, Кремль потребує знову короткої передишки для скріплення своєї військової і політичної сили. Тому Кремль може відповісти прихильно на заяву Сенату. Немає нічого легшого для Кремлю, як відповісти, в разі потреби, прихильно. На тому він нічого не втратить, він все одно не допустить на свої обшири ніяких міжнародних контрольних комісій, він все одно постійно посилюватиме зброєння.

Тож може трапитись типовий для останніх трьох десятиріч випадок. Кремль заговорить питомою йому мовою, яка, звичайно, має протилежне значення. Готуючись до війни, буде говорити про мир, озброюючись — про роззброєння, захоплюючи все нові країни — про звільнювання від ярма невільників. Чи приготовані автори сенатської заяви на таку можливість, чи задовільно вони вивчили словник Кремлю і чи, якщо замало вивчили, не обернеться ця заява перш усього на психічне роззброєння Заходу?

НЕДУГИ ФРАНЦІЇ

(Лист з Парижу)

Ще перед другою світовою війною довелося мені чути з уст одного французького історика слова: „Франція — це країна великої минувшини, але непевної будуччини".

Франція виграла, з допомогою Англії та Америки, дві війни з Німеччиною. Але ці перемоги були „Пірровими перемогами".

По війні Франція має великі труднощі в політиці внутрішній і закордонній. Дві примари зі сходу не дають спокійно спати її громадянам: їх турбує господарське зміцнення і політичне відродження Німеччини. Західня Німеччина має 50 мільйонів мешканців (більше, ніж Франція). Об'єднання Західньої і Східньої Німеччини та відновлення німецької армії могло б поставити німців на перше місце між народами Західньої Европи. Французи не забули двох німецьких окупацій у 20 столітті і окупацію року 1870. Тому Франція боїться і не хоче відновлення незалежної німецької армії.

На біду, на схід від Німеччини стоять комуністичні дивізії — СССР і сателітів. Беззбройна Німеччина не може заслонити собою Францію перед натиском Москви. Отже, Франція стоїть перед небезпекою зі Сходу з невеликою армією, яку комуністичні сили можуть роздушити дуже легко. Кожному ясно, що Англія і Америка мусіли б перед московською силою відступити, щоб не дати своїх дивізій у Німеччині на знищення.

Що робити в цих обставинах? Проти московського імперіялізму Франції потрібна німецька армія, але Франція має великий страх, що німці, набравшись сили, знову стануть загрозою для Заходу. Не виключене повторення союзу між Москвою і відродженою німецькою потугою, на шкоду Франції та інших народів Европи. Французи готові були б помиритися з малою німецькою армією, яка була б в стані оборонити Німеччину і Францію перед східньою загрозою.

— Німецька армія мала б бути менша за французьку і більша за совєтську, — цими словами один німецький політик дав іронічну оцінку французьких домагань.

Окрім зовнішніх труднощів, Франція має багато внутрішніх. Вона живе на вищому рівні, ніж дозволяють її засоби. Французька продукція не може конкурувати з товарами сусідніх країн, бо її товари задорогі. Французьке робітництво перебуває в більшості під впливом комуністів. Всякі спроби піднести продуктивність праці натрапляють на спротив комуністичних професійних спілок.

Франція має забагато купців (понад 20 відсотків людности живе з торгівлі й з праці, що не творить нових товарів, а лише передає їх в інші руки). Цих купців неможливо зліквідувати, бо вони на виборах своїми голосами рішають справу. Тому кожна партія мусить з ними жити в згоді. Французькі громадяни не люблять платити податків. Тому держава має постійні фінансові труднощі.

Одна з недуг цієї країни — многопартійність. В парляменті трудно створити стабільний уряд, бо тяжко довести до порозуміння дрібні партії, з їх груповими та персональними інтересами. Тому так часто Франція „нездужає" на міністерські кризи. З тої причини не раз у рішальні моменти світової політики вона не могла вислати свого міністра на міжнародню конференцію.

Порядок у Франції забезпечує бюрократія, яка править державою. Урядництво має традицію демократичну, республіканську. Воно проти всякого роду диктатури — комуністичної чи фашистівської. Однак, на самій бюрократії поступ держави неможливий. Франції потрібне загальне оздоровлення. Поки мільйони її громадян голосують за комуністів, оздоровлення народу лишиться мрією.

Колоніяльна проблема — це та болячка, яка не дає Франції спокою і рівноваги. В Індо-Китаї йде війна, неспокій шириться в Північній Африці (Туніс, Альжір, Марокко), де панує Франція.

Досвід інших колоніяльних імперій показує, що тільки вчасний відступ може врятувати добрі відносини між народами колоній та державами — метрополіями (Голляндія втратила час для порозуміння з Індонезією, і тепер не має ніякого впливу в цій країні; англійський уряд завчасу знайшов спільну мову з Індією та Цейльоном і ці країни зосталися членами Комонвелту.

Франція шукає шляху для розв'язання проблем своїх колоній, але не знати, як це вдасться. Бо після другої світової війни Москва захопила велику частину населення французьких колоній під свій вплив.

Надія Франції — Америка. З'єдинені Держави дали Франції по війні велику фінансову допомогу. Однак, у Франції непомітно того, що бачите на кожнім кроці в Бельгії або в Німеччині: нових домів, нових шляхів, нових підприємств. Навіть у Парижі доми прегарної архітектури стоять, вкриті порохом і сажею, їх ніхто не чистить і не малює.

Французькі політики шукають причини „недуги" в невдалій конституції держави і хочуть її змінити. Але причини недуги лежать глибше. Колись у римлян було поширене „taedium vitae" (огида до життя). Можна думати, що причина недуги Франції — це брак оптимізму, зневіра в своїх силах. Як відродити самопевність і віру в свої сили — це справа самих французів.

Divico

РОЗУМНІ ЖИДІВСЬКІ ГОЛОСИ

Мабуть ще багато води перепливе в усіх річках України й Ізраїля, поки жидівський загал зробить перевірку дотеперішніх своїх поглядів, що українці — це вороги жидівського народу. І чимало ще серед українців таких, які утотожнюють комуністів із жидами та виговорюють на жидів. Примітивізм все ще покутує серед обох громадянств, а трудність викорінити з ґрунту фальшиві погляди у тому, що діє тут і неуцтво і непоінформованість і злоба і постійна, плянова, ворожа пропаганда, наставлена на розсварення жидів із українцями. Все ж, існує велика різниця між цими двома громадянствами. Бо в українців вся офіційна політична і культурницька верхівка й уся відповідальна національно-політична преса гостро і недвозначно, щиро і свідомо виступає проти всяких проявів українського антисемітизму, а українська наука й публіцистика поважно аналізують минуле й сучасне, під кутом шукання позитивів, що лучать, а не неґативів, що роз'єднують. По жидівському боці ми ще цього не бачимо. Проте бачимо щораз більше окремих одиниць, які ставляться поважніше до української проблеми та до причини жертв, що їх поніс жидівський нарід на Сході Европи. Щораз частіше лунають по жидівському боці голоси вчених і публіцистів, які вірніше і прихильніше описують українські визвольні змагання та справедливіше оцінюють російський імперіялізм і його страхітливу ролю, як промотора дикого й варварського антисемітизму в усіх його проявах. Жидівський загал ще не хоче знати і признати соціяльного характеру антисемітського руху за часів Козаччини, тісно пов'язаного з тодішньою соціяльно-політичною структурою польської шляхетчини і ролі, що її грали в цій структурі в Україні жиди. Але поважні жидівські вчені знають вже це. Так само жидівський загал все ще не хоче вірити, що антисемітизм не зродився в Україні за царських часів з українського духа, а з царської свідомої і послідовної політики.. Чорна сотня і „черта оседлости" й гасло „бей жидов, спасай Рассєю" і процес Бейліса і „нумерус клявзус" у школах і всі організовані погроми і вся чорносотенно-протижидівська преса — це ж були російські твори й витвори, це була російська офіційна державна політика і плід російського духа. Це була робота російської поліції і російської провокації. Залишки тієї провокації проявлялися в жалюгідних протижидівських виступах в 1919 р. в Україні, але тільки після відвороту Армії УНР, а ніколи при її наступі, — себто ніколи тоді, коли цивільний уряд і військова команда були при кермі, а завжди лише тоді, коли після поразки до голосу могла приходити анонімна вулиця з провокаторами, однаково ворожими до української державности, як і жидівства. Український дух проявлявся у виборчих компромісах із жидами за часів Австрії і післяверсайської Польщі, в прийманні до рядів УГА численних жидів, найкращих товаришів зброї, у проголошенні національно-персональної автономії в УНР, у призначуванні жидівських діячів на найчільніші державні пости, в жидівському написі на грошевих знаках УНР, у пошані до всіх жидів, що сприяли справі українського визволення і тих, що включали себе в сферу української культури.

Всі ці рефлексії виникають, коли пригадувати такі світлі голоси, які недавно пролунали напр. у Канаді з-під пера д-ра Якова Каца, який на сторінках „Джуїш Пост" у Вінніпеґу дав цикль нарисів про українсько-жидівські взаємини (в англійській мові), нариси, повні історичного знання й об'єктивізму та прихильности до проблеми доброго співжиття обидвох народів, що мають таких спільних ворогів, як російський імперіялізм ,світовий комунізм та расово-релігійна нетолеранція. Д-р Я. Кац з нещадною щирістю і громадською відвагою докоряв своїм жидівським землякам, що жиди завжди єдналися з панівними націями й урядами, не звертаючи уваги на підяремні народи і стаючи мимовільним знаряддям в руках окупантів проти окупованих. Вони стягали за це на себе злість поярмлених, коли ж ця злість вибухала в часах революції ексцесами, тоді жиди вбачали зло не в правдивих винуватцях лиха, а в безпосередніх месниках своїх кривд.

Тепер маємо новий доказ кращого розуміння української проблеми: в жидівському часописі „Туґ-Морґен Журнал" із свіжої дати 25-го липня ц. р., Ню Йорк, є обширна стаття Б. Ц. Ґольдберґа п. н. „Національна лінія". Сам автор — Бен Ціон Ґольдберґ — зять славного жидівського клясика Шолом Алейхема, мав досі марку радянофіла. Доля жидівської маси у Совєтах після періоду використовування жидів для російсько-імперіяльних цілей, — арештування жидівських лікарів, процеси у Празі, Варшаві й інших підсовєтських країнах, утотожнювання Джойнту з шпигунською централею ітп, антисемітські виступи Совєтів вплинули, видко, і на зміну становища Б. Гольдберґа. Названа його стаття правильно і влучно характеризує облуду совєтської національно-культурницької політики, для якої гасло „національна форма й соціялістичний зміст" мала і має зовсім інше значення в пристосуванні до російської культури, та інше в стосуванні до чужонаціональних підсовєтських культур. Комуністи, мовляв, не лякаються всіх старих і найреакційніших російських письменників, царів і царських генералів, вони не дбають тут про „соціялістичний зміст". Зате вони дуже чулі на українських, білоруських чи жидівських письменників, якщо в них є тільки натяки на протиросійське вістря. Комуністи дозволяють Іллі Еренбурґові на російський патріотизм, але карають українського поета за патріотичний український вірш, дозволений у воєнних часах „культурницького НЕП-у" (натяк на Сосюру і його „Люби Україну"). Автор кепкує собі із російської ролі „старшого брата" та вказує, як той старший брат економічно „з'їдає" Україну. Закінчує автор свою цікаву статтю правильним висновком, що всі національні культури мусять мати всі можливості свобідного розвитку, такі самі, як їх має російська, — або, щоб і російська культура підлягала тим самим обмеженням щодо „націоналізму" й „буржуазности", що інші. І так само правильно виступає автор проти того, щоб російські правителі робили жидів „наглядачами за соціялістичним змістом", які самі мусять лицеміріти й не мають відваги йти за голосом свого серця...

Коби таких статтей більше в жидівській пресі, то її читачі навчились би розуміти суть української боротьби проти Совєтів і всякої шовіністичної Росії та дійшли б до єдиного висновку: що нема нині місця для українсько-жидівських спорів, а є місце для спільної боротьби за свободу всіх народів і свободу всіх національних культур.

„УРОКИ ПЕРШИХ ДНІВ ЗБИРАННЯ"

С. Максимов невдоволений жнивами в Запорозькій області, де не використовується комбайнів при праці. „Хліба у нас на славу, — говорить комбайнер Іван Фролов із колгоспу ім. Молотова, — час уже їх збирати. Але трактори до обох комбайнів і досі ремонтуються". Ніхто не рветься до праці. „На місцях триває розкачка. Потрібного напруження не створено в більшості районів области. Вже кілька днів ідуть жнива, а агрономи й інженери обласного управління сільського господарства і заготівель ще й тепер висиджуються в кабінетах".

Володимир Савченко

З МИНУЛОГО

(Зустріч з генерал-хорунжим Є. Мишківським)

(1)

У серпні 1902 р. до м. Чугуєва над річкою Дінцем, на Харківщині, з'їхалось кілька сот „вольноопреділяющіхся" на конкурсові іспити до чугуївської воєнної школи.

„Вольноопреділяющієся" — це молоді люди, що мали належну загальну освіту й добровільно пішли до війська. Їхні жовнірські пагони були обшиті навколо кольоровими шнурочками. При бажанні ці молоді люди могли жити не в касарні, а на приватних мешканнях.

Не пригадую вже, скільки днів тягнулися наші іспити. Зате в моїй пам'яті залишилися чудові серпневі вечоріночі з блискучими зорями.

Вечорами всі ми збиралися на передній лагерній лінії, і співали українських пісень. Майже всі „вольноопреділяющієся" були українці і приїхали з полків, що стояли залогами на Україні.

Особливо запала мені в серце пісня, що співалася тоді в лагері, це: „Там, де Янтра круто в'ється, де по каменях шумить".

Щодо юнкерів (юнаків) мого часу, з якими мені довелося вчитися в воєнній школі в Чугуєві та які найбільше залишилися в моїй пам'яті, це були: св. п. генштабу генерал-хорунжий Євген Мишківський (1882-1920 роки) і св. п. генерал-хорунжий Гавриїл Базилевський (помер у 1937 р. у м. Каліші). Останній в поході в літі 1919 р. на Київ був командиром VIII-ої Запорізької дивізії. В останніх боях перед переходом річки Збруч 21-го листопада 1920 р. він командував 1-ою Запорізькою дивізією. Крім цих двох треба ще згадати юнкерів мого часу, але вже молодших кляс, а саме: А. Вовка, пізніше генерал-хорунжого в нашій Армії і Микиту Шаповала (1882 р. — 1931 р.), пізнішого українського відомого громадського діяча.

Всіх сотень у школі було чотири. Юнкер Микита Шаповал, як і я, був у 1-ій сотні 3-ої чоти. Був це пізніше відомий громадський діяч, публіцист, поет (псевдонім — Сріблянський), міністер пошт і телеграфу УНР 1918 року, а за Директорії міністер земельних справ (до 1919 р.), на еміґрації — голова Укр. Гром. Комітету в Празі (Чехія). Микита Шаповал хоч був старшиною царської армії, правда, здається, короткий час, але в українському війську не служив.

Це був чорнявий середнього росту досить кремезний юнак. Він мав дуже часто незадоволений вигляд і, дивлячись з-під лоба, часто нарікав.

Щодо юнкера Є. Мишківського, то в школі він ближче стояв до юнкера Г. Базилевського. Напевне їх зближувала одна чота та деяка спільна риса вдачі. Один і другий мали нахил до боротьби. Нераз бачив я, як вони змагалися. Я ні разу не бачив, щоб хтось із них танцював. За царських же часів це було виняткове явище, щоб старшина не танцював.

Щодо мене, то я захоплювався танцями. Гостей на наші балі наїздило сила, — не тільки з Чугуєва чи його околиць, а й з самого Харкова. Не бракувало також і старшин із сім'ями із місцевої залоги.

Ген.-хор. Є. Мишківський походив із Полтавщини. Його ж супротивник по змаганням — ген.-хор. Базилевський — з Київщини. Юнкер Є. Мишківський був добрим математиком. До військової служби вчився він в духовній семінарії, правдоподібно, в Полтаві. Останній рік у воєнній школі був старшим портупей-юнкером та очолював першу чоту юнкерів 1-ої сотні.

У 1905 р. в квітні відбувся випуск старшин. Я попав у варшавську воєнну округу, а в кінці тієї ж весни поспішав із полком до Манджурії, де на манджурських бойових полях змагалися російсько-японські війська. Повернувся я до Европи на початку весни 1907 р.

Щождо св. п. генералів Є. Мишківського й Г. Базилевського, то вони вибрали собі полки у петербурзькій воєнній окрузі. З них Є. Мишківський скінчив в Петербурзі академію Генерального Штабу в 1912 р. У тому ж році покінчили її й такі наші генерали, як: генштабу генерал-хорунжий В. Сальський, генштабу генерал-хорунжий Кущ й генштабу генерал-поручник Капустянський.

***

Аж ось прийшов 1918 рік. Завдяки сприятливим обставинам мені пощастило вискочити в червні з Західнього Сибіру (м. Екатеринбург).

В районі м. Орші на Дніпрі я з колеґою В. Ч-ським щасливо перейшли большевицький кордон і попали вже в „німецьку зону". Тому, що тоді був саме залізничний страйк, то далі довелося їхати по Дніпрі пароплавом.

Уже здалека угледіли ми з пароплаву Київ. Відчуваємо піднесений настрій. Нам весело усміхається сонце, коли ми сходимо на борт.

У Києві величезний рух. Широкими хідниками Хрещатика та Васильківської вулиць суне безперервна стіна людей, переважно інтеліґенції, що опинилася тут, втікаючи від большевицького „раю", — зо всієї російської імперії. Пробитися через цей натовп тяжко. Коли хто поспішає, то мусить обходити вулицею, ризикуючи попасти як не під авто, то під візника.

Крамниці в місті повні харчів. Хліба багато, не тільки чорного, але й білого, що його давно не бачили.

Я з колеґою негайно зголосився в гетьманському генеральному штабі. Був також на авдієнції у військового міністра, генерала Рогози. На мене він зробив гарне враження як своєю поставою, так і вихованістю. Під час першої світової війни, він командував одною із російських армій на південно-західному фронті.

Незабаром мій колеґа одержав посаду в штабі VI-го піш. корпусу в Полтаві, а мені запропоновано було працювати в штабі окремої Запорізької дивізії, що була тоді розташована на північ від Харкова.

Мені не хотілось виїздити з Києва. До того в той час жили там мої близькі родичі. Тому я попередив, що буду чекати, коли звільниться відповідна посада в Києві. Нарешті я одержав повідомлення з генерального штабу, що мені пропонують посаду в штабі 7-ої пішої дивізії, що розташована в Києві. Звичайно я негайно погодився.

Одного дня десь на вулиці, випадково зустрів я генштабу полковника Мишківського, що дуже поспішав у службових справах. Він працював в генеральному штабі і був там начальником оперативного відділу.

В штабі VII пішої дивізії, що входила до складу IV-го пішого корпусу, не пригадую ні одного старшини москаля. Всі були українці. Між іншим, один із відділів очолював генштабу сотник Пересада—Суходольський. За часи Директорії він продовжував ввесь час працювати в Армії УНР. Незадовго перед II-ою світовою війною, я випадково попав на його похорон. Похований він у Львові на Янівському кладовищі. Тоді він був уже генералом.

14 листопада 1918 р. вибухло повстання проти гетьмана. Гетьман призначив на командувача оборони столиці росіянина генерала Канцерова. Негайно почав формуватися штаб оборони в Києві, куди мене було призначено. Тут я стрінув чимало москалів. Між ними побачив і колишнього свого командира дивізії за часів першої світової війни, Папенгута. Я тоді працював в штабі XVIII піш. дивізії. Якось ген. Канцеров поїхав на фронт оглядати позиції. Припадково зібралася в штабі купка старшин та розмовляла в одній із прохідних кімнат штабу оборони Києва. Проходячи повз той гурт я почув як генштабу полковник Потьомкін лаяв українців. Я не витерпів, підійшов до полковника Потьомкіна й приблизно сказав так: „Ви, пане полковнику, в українській уніформі і так висловлюєтесь про Україну?! Вам не випадає її носити й повинні її скинути". Сказавши це, я швидко минув розмовляючих, поспішаючи далі в своїх службових справах.

(Дальше буде).

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Д-р Ростислав Сочинський

НЕБЕЗПЕКА ЛІТА

П'ять мільйонів американських дітей проводить цьогорічні вакації в літніх таборах. З радістю треба ствердити, що серед них перебувають також сотні українських дітей; багато більше, ніж минулого року. Зайвим було б перечисляти всі ті користі, які дає дитині побут у добре зорганізованому таборі. Таборування перестало бути люксусом, а стало необхідним чинником для виплекання характеру, поширення світогляду, скріплення фізичного й духового здоров'я. Зокрема українські табори сповняють ще й іншу ролю, а саме дають національне виховання. На протязі кількох літніх тижнів, а то й місяців, діти живуть у повній безпеці під фаховим і дбайливим доглядом таборових опікунів. Інакше ж буває з дітьми, а таких, на жаль, багато більше, які з тих чи інших причин мусіли залишитись на літо дома. Вони наражені на всі ті небезпеки, які приносять з собою літні вакації.

Коли маленький Юрко наб'є собі гудза, Марійці влетить у вухо комар, бджола вкусить Петрусеву щоку, чи коли Меляся проковтне кісточку від сливки, — ще нема причини лякатися. Жахом натомість проймають статистичні цифри, що показують катастрофальний зріст смертних випадків і каліцтв якраз під час вакаційних місяців. У моменті, коли зачиняються шкільні двері, діти стараються позбутися всякої обережности й виломитись з-під догляду дорослих. Вони мандрують по недозволених, літом багато рухливіших вулицях, вириваються до озер і пливацьких басейнів, втікають до інших вакаційних небезпек. Не диво, що скількість нещасливих випадків зростає літом до трагічних обсягів. Такі випадки спричинені звичайно чимсь недоглядом, або недбальством. Щоб зменшити небезпеки літніх ферій для дітей, хочемо пригадати батькам і опікунам кілька простих, але дуже важних правил обережности.

Дітей треба послідовно й уперто вчити про небезпеки вулиці, зокрема про важливість придержуватись сигналів руху та про конечність найвищої обережности при переході вулиці. В ніякому разі не дозволено гратись на вулиці. Один підпитий чи недбалий їздець може одним махом убити два десятки дітей. Коли поблизу нема парку, то напевно є якесь подвір'я, чи майданчик, придатний для забави. Гра недалеко залізничого шляху, чи перехрестя також дуже небезпечна. Не менше важне також усвідомлення про небезпеку причіплюватись до проїздних авт і автобусів.

Дітей треба вчити підносити розбите шкло, заржавілі цвяхи, черепки тощо, порозкидувані по подвір'ю, і викидати їх у смітники. Треба забороняти їм кидати пісок, камінці чи патики на інші діти.

Не абияку принадливість має для дітей **вогонь**. Коли це абсолютно необхідне, сірники сміють вживати тільки старші, розумніші діти, які вміють з ними обходитися (потирати сірники в напрямку від себе, запалювати вогонь за вітром, а не проти нього, тощо). Коли все таки станеться нещастя й іскра запалить одежу, дитина повинна знати, що не можна тоді втікати, а треба качатись по траві, землі чи хіднику, або ж обкутатись покривалом, чи пальтом, щоб здушити вогонь.

Електричними забавками можуть гратися тільки діти, які вміють з ними поводитися. Порозкидані забавки, чи знаряддя треба негайно по забаві прибрати. Це повинні робити самі діти, щоб привчатись до порядку й безпеки. Гра на сходах мусить бути табу.

Як сильний магнет, впливають на дітей **драбини й дерева**. Коли не можна уникнути, щоб діти вилазили на них, треба їх принаймні повчити, як це безпечно робиться.

Величезне значення має наука **плавання**, по змозі ще в передшкільному віці. Коли ж дитина навіть вміє пливати, не сміє йти купатися сама, а завжди в товаристві, щоб у випадку нещастя хтось міг покликати поміч.

Не одному утопленню можна запобігти, якщо дітям вкорінити чотири засади поступовання в обличчі небезпеки:

1. **Веслуй** швидко до того, що топиться, коли є човен під рукою.

2. **Кинь** йому щось пливуче, щоб він міг втриматися на поверхні води, поки прийде поміч.

3. **Біжи** негайно по допомогу, коли ти слабо, або взагалі не вмієш пливати й не можеш інакше допомогти.

4. **Тягни** потапаючого до берега, тримаючи його навхрест через груди, коли ти досвідчений пливець.

Дітей треба вчити **першої помочі**. Навіть семилітня дитина повинна знати, що вона не сміє терти ока, коли до нього щось впаде, скалічившись, мусить негайно піти додому, у незнаній околиці осторонь триматися всіляких рослин і бур'янів (трійливий плющ!) тощо.

На кожну мандрівку, прогульку чи пікнік потрібно брати з собою маленьку зручну скриньку з приладдями першої помочі. В ній повинні міститися: антисептичний розчин, масть для невеликих попечень, охоронний засіб проти ділання сонця (олива чи крем з пара-аміно-бензоіновою кислотою), шматочки стерильної гази (марлі), вата, ролька плястру, бандажі, щипчики до витягання відламків, термометр, ножички й торбинка соди. Треба також знати, як з цими приладдями поводитися, даючи першу поміч.

У цій статті нема місця на вказівки для кожного окремого випадку. Відповідне знання можна собі присвоїти чи доповнити з численних популярних підручників, або ж порадитись свого лікаря, до якого й так треба звертатись у кожному поважнішому випадку.

„ВОНИ МЕНІ ПЕРЕРОБИЛИ ДИТИНУ..."

Батьки виїхали з України з масою втікачів й опинилися у Відні, де їх застукали большевики. У кам'яниці мешкали комуністи й українські втікачі законспіровувались, як могли. Подавалися за німців і, щоб не зрадитись, навіть до дітей говорили по німецьки. Таким чином малий хлопчина не знав української мови. Зрозумів її, коли батькам вдалося виїхати з Відня і в хаті знову залунала українська мова: але не міг перемогти себе й відповідав батькам на їх українську мову — по німецьки. Потім батьки приїхали до ЗДА. Хлопчик пішов до американського дитячого садка і школи — попав в англійське середовище. Батьки журилися, бо — працюючи від ранку до ночі поза хатою — самі не мали змоги рівноважити власним впливом впливу незнайомої школи й чужомовних товаришів забави, тим більше, що зараз в сусідстві був знаменитий колега, малий чорний американець. Німецька мова вже забувалась в користь англійської, а українська зовсім пішла в кут. Прийшло літо й батьки знову зажурились, що зробити з дитиною у задушливому місті, де вже дорослі караються, а для дітей цілком загин. І рішили післати його до Пластового табору.

Почувши це хлопець — спершу нахмурився. Лякався незнаного йому оточення, волів свого малого колірового колегу з сусідства й свободу, що її давала йому відсутність батьків, працюючих увесь день на хліб насущний поза хатою. Оживився хлопчина, коли побачив, що з його виїздом зв'язане купно йому нових речей: пластового виряду та при цій нагоді різних дрібничок, що їх не дістав би без такої нагоди. Від'їхав хлопчина разом із „транспортом" таких як він, що ними збірно заопікувалась одна пані. Зате мама відвідала його в Іст Четгем, Н. Й., тиждень потім. Хлопець був наче в гарячці, не міг наоповідатись мамі новинок, що його вони стрінули, але — найцікавіше — стрінув маму й говорив до неї українською мовою! Після одного тижня! Приїхала мати додому з двоякими враженнями: що в таборі ще багато імпровізації, що ще все не наладнано, але що там якась дивна атмосфера, яка причаровує дітей. В три тижні пізніше поїхала вже забрати синка. Вже не було ні сліду імпровізації, вже була система, порядок. А синок, 7-літня дитина, наче переродився. Привезла його мати до міста і крадькома дивилася, яке враження зробить той їх малий син на батька. А батько не міг очам своїм вірити. Передусім кволий хлопчина „змужнів", фізично поправився. Його давніша певність рухів була розгуканістю, наслідок замалої батьківської опіки й завеликого впливу товаришів забав та великоміської вулиці. Тепер його певність себе була зумовлена почуттям „важности" своєї особи і своєї ролі. Він почав повчати батька, що значить такий і такий пластовий приказ, знаючи їх усі на пам'ять; він сам, ніким не запитаний і не заохочений, ранком стелить собі своє ліжко і йде до кухні та — миє посуду! Він робить в хаті порядок, виносить з хати сміття — це все речі, раніше ніколи у нього невидані, і коли б раніше мама була казала йому робити це, то напевне була б авантюра, протести і плач. Про плач тепер і мови не може бути, бо він тепер — пластун, для якого ганьба плакати: адже він перебував цілий місяць серед 170-ти хлопців і коли ні один із них не ревів!

Та, що найважніше, це повна зміна дотеперішнього „інтернаціонального" обличчя нашого малого героя. Він не тільки говорить українською мовою, переломивши в собі той внутрішній „стрим", що не дозволяв йому раніше вживати її, але говорить мовою гарною, не бракує йому слів, ба заскакує батьків вживанням ряду слів „книжних". Це пішло з пізнанням пісоньок, що вивчився. Він уважає тепер річчю самозрозумілою, що він українець і його батьки українці, хоч до того часу сприймав те твердження батьків недовірливо і непереконливо, як щось теоретичне й далеке. Тепер він знає, що таке тризуб, він знає в казковій формі оповідання про Кирила Кожом'яку і хрищення Руси-України, він знає звуки українського гимну, при яких треба встати. І він це тямить тому, що воно овіяне чаром якоїсь романтики.

Не диво, що батьки захоплені. Нас це коштувало — кажуть вони — 66 долярів готівкою на табір і других стільки на вирад, який залишиться і на другий рік. Але за отих неповна 150 долярів ми щасливі, бо дістали іншу, кращу дитину до хати. І ми бачимо, яка щаслива та наша дитина, що вперше побачила кусник іншого, незнаного йому світу".

— Ці рядки писані не для реклями для Пласту і його табору. Вони писані для батьків, з тією самою інтенцією, з якою недавно стаття „Літо і діти" у „Свободі" переконувала батьків не тримати своїх дітей при собі в гарячому літі з ощадности, чи власного егоїзму, а висилати до таборів, де дітям на феріях краще, як дома. Є вже тепер можливості зарадити різним лихам: і кепському чужомовному впливові на дітей і нещастю, що ним є перебування дітей літом в американських містах, і нудьзі для дітей сидіти на феріях дома, коли батьки працюють. Хай ніхто не нарікає, коли не користає для добра своїх дітей з отих доступних кожному можливостей.

КУЛЬТУРА В АМЕРИЦІ

Европейці часто критикують американців за брак культури і помилково думають, що пересічний американець почуває себе цілком щасливим, читаючи „камікс", сьорбаючи кока-кола і слухаючи оглушливі звуки джазу з радіо.

Совєтська пропаґандивна машина, що завжди готова щось закинути Америці, залюбки поширює таке неправдиве освітлення стану американської культури. Совєтська пропаґанда роздмухує в Европі побоювання, що ми прищепимо европейським країнам любов до каміксів, жувальної гуми і навіки втопимо мистецтво Старого Світу.

В дійсності справа стоїть зовсім інакше. Хоч боротись з такого роду закидами дуже важко, проте, деякі факти промовляють самі за себе. Статистика щодо числа американських симфонічних оркестр, наших музеїв і бібліотек найперше заперечує поставлені нам закиди. Крім того протягом останніх п'яти років новий чинник став широко уживаний у З'єдинених Державах: чи на добре це піде чи на зле, але тепер телевізійні програми майже заповнюють вільний час пересічного американця.

На прикінці 1952 р. в Америці було в ужитку 20,000,000 телевізійних апаратів, а продукція їх сягає 6,000,000 штук на рік. Кожна передача охоплює приблизно 13,000,000 родин на тиждень.

В світлі цієї статистики ми мусимо вважати телевізію, як головний культурний аспект американського життя. Отже, чи впливає вона позитивно чи неґативно?

Відповісти на це категорично, звісно, неможливо. Тисячі годин на тиждень займають телевізійні програми на екрані. Мусимо признати, що серед усього, що вам подається, є багато поганих, навіть шкідливих і зле показаних картин. Але треба ствердити, що телевізія донесла до американської родини багато й доброякісної розваги, якої пересічна родина інакше ніколи б не побачила.

Наприклад, минулого року всі мали змогу побачити на екрані своєї телевізії симфонічну оркестру НБС під орудою Тосканіні, „Гамлета" з Морисом Евансом, передачу „Богеми" з Метрополітен Опери, інсценізацію відоміших творів Бірнарда Шова та Піранделло, інтерв'ю з Бертрандом Руселем та Робертом Фростом, відвідини маляря Томаса Гарта Бентона в його домі, програми зорганізовані музеєм Модерного мистецтва та музеєм Природничої історії з Ню Йорку та з зоопарку ім. Лінкольна в Шикаґо, передачу ще деяких опер і багато багато інших.

Може дехто скаже, що подібні передачі губляться в морі інших пересилань нижчої якости, але чи змогли б люди без телевізії, особливо ті, що живуть на провінції, побачити протягом одного року так багато клясики та видатних осіб.

Пишучи листа за кордон, ми можемо згадати дещо з видатніших і кращих телевізійних програм, які ми бачили на екрані своєї телевізії. Телевізія — взагалі повинна і цікавить людей за кордоном. Розповідаючи про деякі добрі пересилання ми тим самим доведемо европейцям, що американці також люблять і знають Шекспіра й Шопена, клясичну драму, велику музику і велике мистецтво.

Загальна Рада

ВІСТІ З УКРАЇНИ

„КОЛГОСПНІ АҐІТАТОРИ ПОТРЕБУЮТЬ ДОПОМОГИ"

Ольга Калиновська з села Семидуби, Вербського району на Ровенщині, пише про це так: „В сільському клюбі йдуть збори. Секретар партійної організації колгоспу ім. Сталіна, тов. Марюхно читає інструкцію. Читає, не вдумуючись в зміст, бо інколи неймовірно плутає речення, перекручує цифри з таблиць, якими пересипаний текст. На лавах сидять колгоспники. Їх небагато, переважає молодь. Інструкція явно не привертає уваги присутніх — в залі чути шепотіння, приглушений гомін . . . Нарешті читання закінчене". Ніхто не голоситься до слова. Голова колгоспу тов. Хоменко, ще на ходу починає свою промову такими словами: „Якщо ніхто з колгоспників не хоче виступати, то я скажу, а після цього будемо кінчати". Авторка гадає, що колгоспники не промовляють тому, що колгоспні аґітатори не мають належної допомоги, а ми міркуємо, що це діється тому, що немає що говорити після таких інструкцій та лекцій, бо інструкції треба виконати, а лекції про „Радянський патріотизм — рушійна сила соціялістичного суспільства" — треба вислухати вже сотий раз. І що можна про нього говорити?

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

Л. М. КЛЮБ В НЮ ЙОРКУ

Літературно - мистецький Клюб у Ню Йорку має тепер „ферії". Примушені, не добровільні, бо хто ж хоче доповідей, мистецьких виставок і концертів, коли термометер показує 90 ступнів спеки!? Тому 26-го червня ц. р. Управа ЛМК закінчила сезон. Відкриття нового сезону відбудеться в дні 4-го вересня збірпрограмою.

Минулий сезон знову заманіфестував живучість цієї нашої сультурницької станиці. Кожної п'ятниці відбувалась в домівці ЛМКлюбу при 2-ій Евеню число 149 якась імпреза. За чергою вони виглядали так: 5 вересня — ред. Я. Чиж: „Мої враження з 15-ої Олімпіяди в Гельсінках"; 12-го — збірний вечір І. Керницького, І. Коровицького й М. Понеділка; 19-го — концерт баритона Михайла Мінського; 26-го — ред. М. Дольницький: „Автом з Ню Йорку до Маямі"; 3-го жовтня: — Ю. Тищенко-Сірий: „40 років тому в Америці"; 10-го — В. Косаревич-Косаренко: — „З'їзд у Франкфурті"; 17-го: — Жива газета: „Вибори Президента", Шумейко-Чиж-Понеділок; 24-го Інж. Павловський: „Парки Америки"; 31-го — проф. В. Січинський: „Українські мистці 18-го століття"; 7-го — І. Домбчевська: „Іван Франко"; 14-го — проф. Федір Дудко: „З недрукованих споминів"; 21-го — Л. Коваленко-Івченко: „Авторський вечір"; 28-го — Р. Одарченко: „Павло Грабовський"; 5-го грудня — жива газета: Л. Крилова, Л. Дражевська, В. Варагура, М. Понеділок і ін.; 12-го — І. Лисяк-Рудницький: „Швайцарія, край і нарід"; 19-го — І. Коровицький: „Катря Гриневичева"; 26-го — Р. Придаткевич: „Українська музика в Америці"; 2-го січня 1953 — ред. Іван Світ: „Українці в Азії"; 9-го — проф. В. Січинський: „Виставка Кричевського"; 16-го — Вечір, присвячений пам'яті В. Блавацького: Г. Лужницький, О. Тарнавський, Й. Гірняк; 23-го: Лев Ясінчук: — „Спогади скитальця"; 30-го — А. Малюца: „Після виставки Кричевського"; 6-го лютого: — Д-р Антін Рудницький: — „Шлях української музики"; 13-го — В. Січинський: „Проблема Роксоляни"; 20-го — М. Бутович і І. Соневицький: Музичні й декораційні шкіци до балету: „Дід Ладо".

Крім цього Об'єднання Українських мистців, як Секція ЛМКлюбу, уладила ц. р. виставу образів двох великих мистців пензля, а то, у січні — Василя Кричевського й у березні — виставу образів — Олекси Грищенка.

Поза власною домівкою у великій залі Фешен Інституту, ЛМКлюб уладив два окремі концерти: 12-го жовтня м. р. — Рома Прийма (танок) і 14-го лютого ц. р. — Роман Рудницький, 10-літній піяніст. Там же уладжено 3-го травня третій з черги Великий Літературно-Мистецький Ярмарок ЛМКлюбу, в якому взяли участь: П. Ромен-Голубенко, Й. Гірняк, О. Добровольська, І. Орловська, О. Павлова, Л. Крушельницька, Л. Кукринська, Мих. Островерха, І. Кедрин, С. Шпех і інші.

Як уже згадано на вступі, відкриття нового сезону діяльности ЛМКлюбу Управа намітила вже на день 4-го вересня збірною програмою письменників і мистців у сполуці з товариським „часм". У запланованій діяльності вміщається **4-тий Великий Літературно-Мистецький Ярмарок у суботу 10-го жовтня** (у залі Фешен Інституту) з усіми **новими виконавцями та новими творами**, і виступи деяких чільних чужонаціональних прелеґентів.

В УКРАЇНСЬКИХ ТЕАТРАХ

У Львівському драматичному театрі ім. М. Заньковецької грали в травні, як прем'єру, п'єсу А. Чехова „Дядя Ваня". П'єсу ставив заслужений артист Української РСР Б. Тягно, а головні ролі виконували Б. Романицький, Н. Доценко, О. Давиденко та інші. На сцені Львівського оперного театру ставлять балет „Лікар Айболіт". Колектив театру Юного глядача ім. М. Горького ставить п'єсу В. Губар'єва „Павлик Морозов". Останнім часом театр Оперети ставив спектакль Р. Шерідана „День чудесних обманів". Як бачимо, на сценах львівських театрів немає ані однієї п'єси українського автора. Що з ними сталося? Дирекції мусять відгребувати такі „прем'єри", як „Дядя Ваня" Чехова, яку Львів бачив ще перед першою світовою війною . . .

У Києві діється те саме. Український драматичний театр ім. Ів. Франка ставить „Порт Артур" і „Угрюм ріка", а російський драматичний театр ім. Лесі Українки „Маскарад" і „Слуга двох господ". І тут немає нічого українського . . .

Подібно і в столиці Волині Луцьку. Там Волинський обласний театр ім. Т. Шевченка „показав новий спектакль „Пісня про чорноморців", якої автор „лавреат Сталінської премії Б. Лавреньов". Але нехай читач не думає, що це українські чорноморці. Лавреньов „відтворює епізоди героїчної боротьби захисників Севастополя в роки Великої Вітчизняної війни". В цій п'єсі підкреслено „головне — вірність славним бойовим традиціям російського воїнства" (вже навіть не „совєтського народу, тільки „російського"!), презирство до смерти і готовість до самопожертви".

Бути членом Українського Народного Союзу, значить належати до такої української організації, яка об'єднала в Америці й Канаді найсвідоміші українські сили в один ідейний моноліт та поставила його на службу нашим країнам та нашому поневоленому українському народові!

Голос Читача

До спогадів про Головного Отамана С. Петлюру

У фейлетонах поміщених у „Свободі" проф. Володимиром Дорошенком „Спогади про Гол. Отамана С. Петлюру" вміщено чомусь, згадку про розстріл Нероновича. Будучи учасником тих подій, можу сміло ствердити, що поданням помилки справедливости смерти полковника Болбочана, разом з іменем зрадника Нероновича, робить шановний Автор кривду, доброму імені пол. Болбочана. Пол. Болбочан впав жертвою інтриґ підпол. Василя Тютюнника, штабового старшини в команді армії УНР (помер 1919 на тиф) та отамана Волоха (перейшов зі своєю частиною до большевиків в Любарі 1919).

Мені, може одному із небагатьох, довелося читати його останній лист, в якому він жадав лише суду над собою. Доказував, що В. Тютюнник „дрібний інтриґант", а Волох то просто авантюрник (що дійсно, опісля, одверто виявилося). Боронився від закиду, наче б він розігнав з'їзд селянсько - робітничих депутатів в Катеринославі, бо такого з'їзду взагалі не було.

На жаль, серед тодішнього хаосу, вічного пересування фронтів, такого суду полк. Болбочан не дочекався. Головному Отаманові можна хіба лише це закинути, що не зорієнтувався в чому річ, віддав справу полк. Чеботареву і йому можна приписати ліквідацію великого патріота й заслуженого сина України.

Зовсім іншою була справа Нероновича. Хоча, цей брав участь вже перед революцією 1917-го року в УСДР Партії, ставши членом Центральної Ради в Києві, сповняв функції ставленника большевиків. Знаю докладно, що будучи вже членом Центральної Ради всецілo пішов на їх службу. Під час критичних подій в Києві в грудні 1917 р. був враз з Петровським (тепер знову виплив, як заслужений старий большевик) організатором з'їзду робітничо-селянських депутатів. Мета цього з'їзду була зірвати Центральну Раду зі середини. Коли це не вдалося, зник з Києва. Був наказ Коваленка арештувати його. Враз з ордою Муравйова прибув до „визволеного" Києва. Його статті в газетах це одне безупинне опльовування відродження України. Між іншими, як нині пригадую собі його статтю в якійсь із київських газет, що Центральну Раду не треба називати „буржуазною" а „дрібно-буржуазною", яка, „наносячи шовіністичний намул, працює на погибель революції". Цитую це з пам'яті.

Утікаючи з бандами Муравйова, був застуканий на Полтавщині відділом під командою О. Шаповала, та розстріляний враз з місцевою чрезвичайкою, знаною на цілу околицю бандою горлорізів — харцизяк. Що ж їм належалося?

Отже, роблення закиду, що мовляв, нищено людей з іншої „парафії", зовсім не на місці. Полягає це хіба на непоінформованості, тому прошу це спростувати.

Роман Коцик

Читайте українські книжки й газети, бо часто читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

ЯК ДОЇХАТИ З НЮ ЙОРКУ ДО СОЮЗІВКИ?

Подаємо найпростішу і найлекшу дорогу та й найдешевшу до Союзівки з Ню Йорку.

Виїзд із Ню Йорку New York Port Authority Bus Terminal 41-а вул. і 8-ма Евеню, один блок від Таймс Скверу (41st St., & 8th Ave.). Автобусова лінія Inter-City Transport Co., віконця каси 19-23, від'їзд з долішнього перону, двері ч. 29. (lower level gate 29). Розклад їзди:

Від'їзд з Ню Йорку:	Приїзд до зупинки Кергонксон (Kerhonkson):
6:45 ранку	9:50
10:30	1:40
3:30 по пол.	6:35
6:30	9:35

Містечко — автобусова зупинка — **Кергонксон** — лежить 2 милі від **Союзівки**. Таксівка (тексі) відтіль до **Союзівки** коштує лише 50 цнт. від особи, кілька хвилин їзди.

Від'їзд із Кергонксон:	Приїзд до Ню Йорку:
11:15 перед пол.	2:35
3:00	6:20
8:00 веч.	11:20

Ціна квитка в обидві сторони (Round Trip) коштує $6.56.

Їхати до Кергонксон можна теж другою лінією автобусів Short Line System, також із станції при 8-ій Евеню і 41-ій вул., віконце каси 5-8, від'їзд з долішнього перону ч. 36. Розклад їзди:

Від'їзд з Ню Йорку:	Приїзд до Кергонксон:
7:35	11:00
8:30	11:55
12:30	3:55
3:30	6:55

Від'їзд з Кергонксон:	Приїзд до Ню Йорку:
8:05	11:30
11:45	3:15
5:45	9:15

Ціна квитка в обидві сторони таксамо $6.56.

І. Світ

ДМИТРО М. БОРОВИК

Визначний політичний та громадський діяч і творець ідеології української державности на Далекім Сході — Дмитро Миронович Боровик був людиною широко відомою українському суспільству в Азії. Але про його життя та працю в Азії мало знають поза межами Далекого Сходу. Ті, хто особисто знав Дмитра Мироновича, здебільшого відійшли вже у вічність. Тому хочемо сьогодні цими рядками пригадати про цього визначного борця за українську ідею.

Дмитро Миронович народився 26 жовтня 1876 р. на Херсонщині, на хуторі свого батька біля с. Булгакового, Полтавської волости. Його батько на другий рік після народження сина був покликаний до війська, приймав участь у Балканській війні і повернувся додому сліпим. Цей сліпий вояк навчив сина грамоти й підготовив до вступу у середню реальну школу в Одесі, По закінченні школи Д. М. вступив до ризької політехніки.

Життя на селі і впливи батька виховали в душі Д. М. велику любов до рідного краю і тому, ще бувши студентом, він вступає до Революційної Української Партії. Його батьки в цей час переїздять до Одеси, щоб мати можливість дати освіту своїм дітям.

По закінченні політехніки, Д. М., не складаючи державних іспитів, вступає до Одеського університету на математичний факультет і приймає активну участь в політичній праці.

В 1906 р. в Одесі багато студентів та українських діячів були арештовані й віддані під суд. Серед них був і Дмитро Боровик. В'язниця, голодівка, лікарня, нарешті суд і — заслання на п'ять років до Туруханського краю.

Перші два роки Д. Боровик працював на півночі в метеорологічній станції. Там захворів на шлунок, після чого був пересланий до м. Туруханська, де став до праці в метеорологічній обсерваторії.

У вересні 1912 р. закінчився реченець заслання і він повернувся до Одеси. По дорозі побував у Ризі, де склав іспити на звання „вченого агронома". А в 1913 р. виїхав до Петербургу, де дістав працю при фізичній обсерваторії. У вересні 1916 р. одержав призначення на працю при Владивостоцькій метеорологічній обсерваторії, де й залишився до кінця свого життя.

В роки війни Д. М. приймав участь в таємнім українськім гуртку м. Владивостоку, а з початком революції заходився біля видання українського часопису.

В квітні 1917 р. вийшло перше число тижневика „Українець на Зеленім Клині". Це був перший український часопис в Азії, коли не рахувати кількох чисел часопису „Думи", що друкувався в Читі трьома мовами: українською, монгольською та московською. Напрямок його був зазначений як поступовий.

Одночасно Д. М. заснував приватну українську школу, до якої вчащало кілька дітей. Коли ж почалася широка організаційна праця на Зеленій Україні, він був одним з перших, що взявся за скликання Далекосхіднього українського З'їзду.

Д. Боровик був секретарем усіх чотирьох з'їздів на Далекому Сході і разом з полк. Ф. Стешком укладав конституцію українців Далекого Сходу. На протоколах та звідомленнях про з'їзди всюди видніє його думка, всюди видно сліди його активности.

Часопис „Українець на Зеленім Клині" вперше оголосив, що Далекий Схід є українська земля і що має належати українському народові. Зі статтей Д. М., з його відповідей на листи до редакції, з відгуків в пресі — можна скласти цікаву розвідку про розвиток української політичної думки в Азії.

В приватнім житті Д. М. був людиною дуже скромною та жертвенною. Одержуючи малу платню в обсерваторії, він все ж умів відкласти трохи грошей, щоб фінансувати свій часопис і жертвувати на громадські цілі.

У вересні 1920 р. Д. М. дістав гостру форму плевриту. Брак грошей і відповідних медикаментів не дав можливости боротися з недугою. Відбилося також на здоров'ї й заслання, яке він пережив у Туруханську. Плеврит перейшов у сухоти горла, і 4-го листопада Дмитра Боровика не стало.

З великим сумом українці Владивостоку проводили до місця вічного спочинку свого улюбленого громадського діяча.

Серед далекосхідніх та азійських українців Дмитро Боровик залишив глибокий слід, і якщо сьогодні ми маємо певну традицію в Азії, зокрема ідею Зеленої України, то завдячувати це мусимо йому. В кожній його статті на різні теми можна знайти нову думку, нову пораду й в той самий час велике знання людської душі. Він болюче відчував трагічність визвольної боротьби в Україні і глибоко розумів і перестерігав проти большевицької загрози.

„Українець на Зеленім Клині" виходив досить регулярно на протязі 1917 р., в 1918 р. вже почалися перебої в друку, в 1919 р. з'явилося тільки одно число, а останнє вийшло 25 березня 1920 р., присвячене пам'яті Т. Шевченка. Це останнє число видруковано на гроші, зібрані окремими особами. Разом вийшло 42 числа цього часопису, комплект яких є в Америці, за вийнятком кількох чисел.

В цій хуртовині загинули навіть московські часописи, що виходили довгі роки, у тому числі щоденник „Далекая Окраїна", власність Д. П. Пантелієва, українця з походження. Д. Пантеліїв в часи війни зустрічався і говорив на українські теми з Митрополитом Андреєм Шептицьким на Курщині, коли він був там на засланню. Редактором цього часопису був М. Новицький, автор книжки „Українці на Далекім Сході", що була видана в Харкові в часи Скрипника.

В Календарі „Нова Україна" за 1921 р., виданім у Владивостоці, є короткий життєпис Д. М. Боровика та його портрет; також була видрукована присвячена йому стаття в „Манджурськім Віснику" в Харбіні, написана на основі спогадів його приятеля Миколи Коблянського.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Відзначено червневі дати

Заходом Другого Відділу Організації Оборони Чотирьох Свобід України, при співучасті Осередку СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки, Товариства бувших Вояків УПА, Українського Відділу Приятелів А. Б. Н. А., Товариства Української Студіюючої Молоді ім. М. Міхновського та Товариства був. Політичних В'язнів (всіх в Ню Йорку), влаштовано тут в суботу 18 липня ц. р. в домівці ООЧСУ Святочні Сходини, присвячені дванадцятій річниці відновлення Української Державности — 30 червня 1941 р. у Львові.

При чисельній авдиторії голова Відділу ООЧСУ М. Комарницький відкрив коротким словом Святочні Сходини, вказуючи на історичні події з-перед 12 років, коли то Україна ясно й недвозначно заявила перед усім світом свою непохитну волю жити вільним самостійним державним життям.

Після вшанування пам'яти борців, що згинули за волю України, п. М. Комарницький попросив до слова проф. Ів. Вовчука, голову Головної Управи ООЧСУ та члена Політичної Ради УККА. Промовець дав характеристику психіки українського селянина в час, коли валилась тюрма народів СССР і, коли німці просувались на схід, а всі ждали зміни та визволення. Селяни в той час ділилися своїми думками про проголошення у Львові відновлення української державности, про створення уряду, коментували події, розподілювали працю на місцях й чекали дальших директив. Історичне значення Акту відновлення української державности полягає в тому, що це — документ і чин, які в дальшому дали початок до створення зародків УПА.

На закінчення промовець провів паралелю між актом відновлення і теперішньою ситуацією на Далекому Сході, де президент Південної Кореї Сингмен Рі, як речник свобідного корейського народу виявив свої певні застереження щодо підписання будь-якого акту замирення з комуністами. Після святочного слова, п-на Зеня Лавришко, при фортепіяновім супроводі п. Гентиша, з чуттям відспівала дві патріотичні пісні, а на закінчення сходин присутні відспівали національний гимн.

Д-р О. С.

ПАРЛЯМЕНТ У КАНАДІ БУДЕ ЧИСЛЕННІШИЙ ПІСЛЯ ВИБОРІВ

Після виборів 10 серпня ц. р. канадійська палата послів матиме трьох членів більше як попередня, а на 84 більше як перший парлямент Канади після її сконфедерування 1867 р. Зміни в репрезентації внесено 1952 р. на основі перепису населення з 1951 р. Згідно з ними збільшено кількість членів парляменту з 262 на 265. Перший парлямент Канади нараховував 181 членів.

Репрезентація поодиноких провінцій в федеральному парляменті буде така: Нюфавнленд — 7 мандатів; Острів Принца Едварда — 4; Нова Шотляндія — 12; Нюбрансвік — 10; Квібек — 75; Онтаріо — 85; Манітоба — 14; Саскачеван — 17; Альберта — 17; Бр. Коломбія — 22; виборчі округи Юкон і Мекензі Рівер — 2.

В сенаті, члени якого є іменовані досмертно. Кількість місць буде така сама як досі — 102: Нюфавндленд — 6; Острів Принца Едварда — 4; Нова Шотляндія — 10; Нюбрансвік — 10; Квібек — 24; Онтаріо — 24; Манітоба — 6; Саскачеван — 6; Альберта — 6; Бр. Коломбія — 6.

Репрезентація в палаті послів базується на населенні. Отже, кількість репрезентантів провінції у федеральному парляменті залежить від відношення між її населенням і населенням цілої Канади. Від тієї засади є деякі винятки. Канадійська конституція — „Бритіш Норт Америка Акт" — вимагає, щоб жадна провінція не могла мати менше репрезентантів у палаті послів, як у сенаті. Тому Острів Принца Едварда згідно з відношенням його населення повинен би мати двох послів; але в сенаті він має 4 сенаторів, отже і в палаті послів належиться тій провінції 4 мандати. Юконській і Північно Західнім Територіям присвячено спеціяльну увагу: досі обидві території мали одного посла; тепер кожна буде репрезентована своїм представником у федеральному парляменті.

(„Голос Канади")

„Мирова" олімпіяда комуністів у Букарешті

Букарешт. — До столиці комуністичної Румунії з'їздиться комуністична молодь з усіх країн, щоб взяти участь в заараножованій комуністами своєрідній олімпіяді. За комуністичними джерелами, — сюди має приїхати 30,000 молодих осіб із 102 країн, крім 40,000 румунської молоді, що візьме участь в спортових ігрищах. Протягом трьох місяців військо і робітники чистять Букарешт, ремонтуючи і малюючи будинки. Музики, хори і дружини танцюристів вітають кожний прибуваючий поїзд. Ця імпреза взорована на ігрищах, уладжених комуністами в східньому Берліні у 1951-ому році. „За мир і приязнь" — це офіційне пропагандивне гасло букарештської імпрези. З пропагандивних цілей всі ціни на продукти знижено. Комуністи західніх країн мають покрити Румунії частинно кошти тієї комуністичної пропаганди.

Бувший губернатор Ґардінер згинув у літунській катастрофі

Олентавн, Па. — В неділю 2 серпня згинув у літунській катастрофі бувший губернатор стейту Мейн, ветеран першої світової війни, 61-річний Тюдор Гардінер. Катастрофа літака, що був власністю Гардінера, сталася за 13 миль від Филаделфії, високо в повітрі, і частини літака розлетілися на простір однієї чверти милі в лісі. З Гардінером летіли ще дві особи: Едвін С. Борт із Портлянду і Едвард Е. Чейз, стейтовий сенатор із Кейп Елизабету. Вони верталися з зборів ветеранів у Шамокіні, Па. до Бостону, Масс. На цих зборах Гардінера вибрано першим віцепрезидентом Товариства ветеранів 56-го Піонерського полку, учасників першої світової війни. Полковник Гардінер разом з генералом Максвелом Д. Тейлором відбув у 1943 р. сміливу подорож до Риму, в якому ще були німецькі війська, і привіз від маршала Бадоліо згоду на співпрацю з союзниками та важливі інформації, що мали вплив на дальший хід війни. За це він дістав високі відзначення.

Вступайте в члени УНС!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Т-ва „Сокіл", відд. 336, відбудуться в неділю, 9. серпня, о год. 1. по пол., в У. Н. Домі. Проситься членів прийти на збори, та вирівняти належні вкладки.—Е. Дзядига, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. М. Грушевського, відд. 219, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 8. серпня, о год. 7. ввечорі, в залі ч. 675 South 19th St. Всі члени повинні явитися на зборах, бо маємо важні справи до наладнання. — Уряд.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, відд. 367, відбудуться в неділю, 9. серпня, в церковній залі. Проситься членів подати свої адреси до секретаря тому, що уряд висилає спеціяльні повідомлення до ювілею. Проситься всіх членів приєднувати нових членів до нашого відділу. — М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Піврічні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, відд. 102, відбудуться в неділю, 9. серпня, зараз по третій Сл. Божій. Просимо всіх членів прибути на збори, маємо важні справи до полагодження. Буде знимка всіх членів до ювілейного альманаху з нагоди 60-ліття У. Н. Союзу. — М. Декан, предс.; С. Косик, кас.; М. Бобечко, секр.

ТАРЗАН, ч. 3119. Самознищення

Повний жаху, блимаючи хитрими очима і немов шукаючи шляху втечі, Тум нагло завертівся і побіг до вікна, що виходило на крокодилячий став.

Видрапавшись на гзимс, він поглянув назад. Тоді з божевільним сміхом кинувся вниз, у став.

Із звуками сміху маніяка в своїх вухах, Тарзан спостерегав, як він падав у став, де чекав на нього голодний Ма-аму, крокодил, божок Вару.